

Střelecká příprava v systému přípravy personálu

Autor ve svém článku poukazuje na to, jak konstruktivně přistupovat k řešení problematiky střelecké přípravy jako jednoho ze základních předmětů polní přípravy příslušníků ozbrojených sil České republiky. Jeho tvrzení vychází z vnitřních předpisů a odborných publikací rezortu Ministerstva obrany České republiky.

Ing. Jaroslav Zapletal, CSc., Institut doktrín Vyškov

Příprava příslušníků ozbrojených sil (dále jen příprava) v současné době reaguje na nové vnitřní podmínky a změněný charakter bezpečnostního prostředí, ve kterém se Česká republika a její armáda nacházejí.

Příprava představuje proces zahrnující **vzdělávání, vojenský výcvik vojáků k plnění bojových, záchranných a humanitárních úkolů, výchovu k vlastenectví**¹ a tvoří jeden z hlavních prostředků dosahování požadovaných operačních schopností Armády České republiky (dále jen AČR).

Příprava plně vychází z „Doktríny Armády České republiky”² a z dokumentů rezortu Ministerstva obrany, jako je „Transformace rezortu Ministerstva obrany České republiky”³ a „Dlouhodobá vize rezortu Ministerstva obrany”⁴.

Uvedené dokumenty určitým způsobem hodnotí stávající bezpečnostní situaci a pro oblast přípravy stanoví tyto zásadní požadavky na:

- **strukturu a připravenost** ozbrojených sil České republiky pro účinnou eliminaci nejpravděpodobnějších bezpečnostních rizik vyplývajících z mezinárodního terorismu, použití zbraní hromadného ničení a jejich nosičů;
- **budování** Armády České republiky s expedičními schopnostmi tak, aby byla schopna plnit úkoly v celém spektru operací až po intenzivní bojovou činnost, a to i mimo vlastní území státu, v náročných klimatických podmínkách a kulturně odlišném prostředí;
- **transformaci sil a prostředků** Armády České republiky vyčleňováním sil a prostředků do Sil reakce NATO (NRF – NATO Response Force) s využitím jejich transformačního potenciálu a uplatňováním zkušeností získaných v rámci nasazení ozbrojených sil v operacích Aliance (dále jen NATO – North Atlantic Treaty Organization) a Evropské unie (dále jen EU);
- **budoucí prostor** činnosti ozbrojených sil České republiky, který bude mít komplexní charakter. Vedle jeho tradičního trojrozměrného chápání bude mnohem intenzivněji využívána jeho informační dimenze. V bojových operacích (Irák, Afghánistán) je jen obtížné odlišit frontu od zázemí a nepřítele od civilního obyvatelstva. Zvyšuje se význam iniciativy nižších velitelů. Masovost použití sil a prostředků je nahrazována zvyšující se pohyblivostí menších skupin, rostoucím dosahem a zvyšující se přesností jejich působení. Rozhodující je přesné a včasné zasazení odpovídajících sil, mobilita a udržitelnost v operaci do doby splnění úkolu, včetně jejich ochrany. Dynamicky se mění charakter plněných úkolů a prováděných činností v rámci operace – střídání i souběh bojové činnosti se stabilizačním a rekonstrukčním úsilím. Armáda České republiky bude v operacích působit ve spolupráci s celou řadou dalších nevojenských organizací, s nimiž bude koordinovat své aktivity. Činnost jednotek bude často probíhat v zastavěném prostoru za přítomnosti civilního obyvatelstva a sdělovacích prostředků. Při použití sil je nutno zohlednit rovněž ekologické aspekty, ochranu kulturního dědictví a minimalizaci vedlejších škod;

¹ Zákon 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, § 29., odst. 1. Praha: Parlament ČR, 1999

² Doktrína Armády České republiky. Vyškov: Institut doktrín VeV – VA, 2010

³ Transformace rezortu Ministerstva obrany České republiky. Praha: MOČR, 2007

⁴ Dlouhodobá vize rezortu ministerstva obrany. Praha: MOČR, 2008

- **potencionálního protivníka**, který bude stále nebezpečnější (lépe vyzbrojen a vycvičen). Jeho technologická a doktrinální úroveň bude pravděpodobně nižší, než budou schopnosti Armády České republiky a spojenců v NATO. Protivník se bude vyhýbat otevřenému střetu a prodlužovat trvání konfliktu nad dobu přijatelnou pro druhou stranu. Bude se vyhýbat otevřené konfrontaci ve volném terénu a přesune svoji činnost do městských aglomerací či horských nebo zalesněných oblastí, kde bude schopen účinněji eliminovat důsledky technologické asymetrie. Vedle existence asymetricky působícího protivníka je s malou mírou pravděpodobnosti nutné počítat i s možností působení proti protivníkovi s obdobnou organizací, technologickými a vojenskými schopnostmi a způsobem použití vojsk, tedy regulérním ozbrojeným silám jednoho nebo i více států;
- **technologickou a informační doménu**, která ovlivní efektivní použití ozbrojených sil České republiky v rozvoji **interoperability a compatibility** se spojenci, počínaje nejnižší možnou organizační úrovní. Úroveň vybavení ozbrojených sil moderní výzbrojí, výstrojí a ostatním materiálem a schopnost je účinně komplexně využívat v synergii se schopnostmi nevojenských aktérů bude i v budoucnosti hlavním předpokladem k dosažení úspěchu v operaci. Jednotky Armády České republiky budou postupně vybavovány i neletálními prostředky. Používána bude samonaváděcí vysoce přesná munice. Dojde k nárůstu bojové síly na nižším stupni a malé jednotky budou schopny významně přispívat k dosažení operačního až strategického efektu. Voják se stane samostatným bojovým systémem. Stále větší spektrum činností bude postupně automatizováno a robotizováno s cílem minimalizovat ohrožení člověka. Budoucí technologie budou podporovat procesy spojené se zvládnutím informací, jejich včasné a přesné získávání, zpracování, předávání a ochranu v reálném čase podle principů Network Enabled Capability (NEC). Vzhledem k přenositelnosti informací komunikačními a informačními systémy v reálném čase budou operace plánovány a řízeny na velké vzdálenosti. Velitel bude schopen velet podřízeným jednotkám z jakéhokoli místa v prostoru nasazení;
- **terén a klimatické podmínky**, které se výrazně odlišují od klimatu a terénu obvyklého ve střední Evropě. Pro nasazení v prostoru budoucích operací (odlišný terén, vysoká vlhkost a teploty, vysoká nadmořská výška, vysoká prašnost či nízké teploty vzduchu) bude potřebné zajišťovat realistické podmínky pro výcvik vojsk, přizpůsobit vzdělávání a upravit operačně-technické charakteristiky existující a zaváděné výbroje, výstroje a dalšího materiálu;
- **doménu času**, která při řešení konfliktu či krize vojenskými prostředky povede ke splnění vojenských cílů operace v relativně krátkém časovém úseku. Následná stabilizace regionu či země v rámci řešení politických cílů operace však může vyžadovat velmi dlouhé časové úseky, což bude předpokládat schopnost dlouhodobého udržení stabilizačních sil. Dlouhodobý charakter operací zaměřených na postkonfliktní stabilizaci bude představovat dlouhodobou zátěž pro ozbrojené síly s významnými požadavky na zdroje.

Uvedené požadavky je možné chápat jako určité **zadání** pro jednotlivé oblasti přípravy příslušníků ozbrojených sil České republiky.

Jedním z **rozhodujících předmětů** polní přípravy příslušníků ozbrojených sil České republiky, který uvedené požadavky rozpracovává do praxe, je **střelecká příprava** zahrnující nauku o zbraních a munici, způsoby a pravidla střelby, organizaci a řízení palby, vyhledávání cílů, stanovení výchozích prvků, házení ručních granátů a vlastní střelbu.

Jestliže chceme konstruktivně přistupovat k řešení problematiky střelecké přípravy, je nutné se na ni dívat ze dvou základních hledisek:

1. Jak chápat (naplnit) principy přípravy, jako je vědeckost; učít vojska tomu, co potřebují v boji; uvědomělost a aktivita; názornost; přiměřenost; trvalost (udržování) vědomostí, dovedností a návyků; soustavnost a posloupnost; kolektivnost a individuální přístup⁵ při vzdělávání a vojenském výcviku jednotlivce a jednotky ve střelecké přípravě.
2. Jak řešit střeleckou přípravu z hlediska metodické posloupnosti (teorie, nácviky se zbraní, nácviky střelby a cvičení střelby) a v celém systému přípravy vojáka (základní výcvik, odborná a speciální příprava, příprava jednotek).

V přípravě vojáka AČR se *principy přípravy* skloňují ve všech pádech. Velitelé (učitelé, instruktoři) k jejich naplnění přistupují různě. Jednotlivé principy přípravy není nutné násilně vyzvedávat při přípravě vojáka, ale vnitřně se s nimi ztotožnit a v zaměstnáních je používat. Je třeba se jednoznačně zbavit dojmu, že tyto principy přípravy jsou přežitě, že už nevystihují potřeby dané doby a je třeba se na ně dívat jen jako na určitou teorii v praxi nevyužitelnou.

⁵ Pub-70-01-01 Příprava příslušníků AČR. [Vojenská publikace]. 1. vyd. Vyškov: Správa doktrín 2007. s. 17

V tomto článku chci hlavní pozornost soustředit především na to, jak by měl velitel při přípravě a provádění střelecké přípravy metodicky postupovat.

Jestliže chce velitel **připravovat** vojáky, musí si předem zodpovědět tyto otázky:

- **Proč** připravovat, co je vizí a smyslem přípravy?
- **Koho** připravovat (vojáky v základním, odborném, speciálním, specializačním výcviku nebo u vojsk)?
- **Co je** obsahem a hlavním zaměřením přípravy?
- **Kdy**, tj. v jakém časovém rozsahu chci přípravu provádět?
- **Jak** metodicky při přípravě postupovat?
- **Za jakých podmínek** přípravu organizovat?
- **Jak zkontrolovat a ohodnotit** očekávané výsledky?

Jestliže tímto způsobem postavené **kurikulum** v přípravě vojáků převedeme do střelecké přípravy, měl by velitel jednotlivé otázky chápat takto:

- **Proč cvičit? (Střelecká příprava** je jedním z rozhodujících předmětů polní přípravy; připravuje vojáka k dovednému používání zbraně a všestrannému využívání jejich možností ke zničení nepřítele).
- **Co cvičit? (To jest**, jaké cíle/schopnosti dosáhnout a jak, tzn. jakými opatřeními a v jakých oblastech přípravy – v teorii soustředit pozornost na nauku o zbraní a cvičení se zbraní, v praktické části na házení ručních granátů, nácviky se zbraní, nácviky střelby a cvičení střelb).
- **Jak cvičit? (To jest**, jakým způsobem vytvářet a následně upevňovat jednotlivé **vědomosti, dovednosti a návyky** ve střelecké přípravě – viz Pub-75-00-02 „*Metodika střelecké přípravy*“)⁶.
- **Jak kontrolovat a hodnotit výcvik? (To jest** zjištění stavu připravenosti cvičících vojáků v dovedném a efektivním využívání ručních palných zbraní a zbraňových systémů v podmínkách blížících se bojovým – viz Vševojsk-4-2 „*Osnovy střelb z ručních zbraní a zbraní bojových vozidel*“)⁷.

Návrh, jak řešit problematiku střelecké přípravy z hlediska požadavků dokumentů Ministerstva obrany České republiky (dále jen MO ČR), je uveden ve vojenské publikaci Pub-75-00-02 „*Metodika střelecké přípravy*“. Tato vojenská publikace je obsahově zaměřena na:

- vytyčení hlavních cílů a úkolů střelecké přípravy;
- vysvětlení principů přípravy příslušníků AČR ve střelecké přípravě;
- rozbor metod, forem a prostředků využívaných ve střelecké přípravě;
- organizaci zaměstnání ve střelecké přípravě z hlediska metodiky nauky o zbraních, zbraňových systémech, ručních granátech, optických přístrojích a rovněž tak metodiky nácviků střelby a cvičení střelb;
- řešení metodik činností u jednotlivých ručních palných zbraní a zbraňových systémů v jednotlivých přílohách.

Hlavním problémem při řešení střelecké přípravy je teoretická připravenost velitele (učitele, instruktora) a jeho schopnost připravit a vést zaměstnání z hlediska:

- *zvládnutí teorie* (nauky o materiálu, základů a pravidel střelby, řízení palby v boji apod.);
- *ujasnění si problematiky (obsahu)* a zásad řízení zaměstnání při nácviku se zbraní, nácviku střelby a plnění cvičení střelb v rámci střeleckých nácviků;
- *organizace a provedení střeleckého nácviku* (na simulátorech, trenažérech, střeleckém cvičišti, střelnici).

Při řešení střelecké přípravy v **celém systému přípravy vojáka** musí být položen důraz na základní výcvik, odbornou a speciální přípravu, kde voják (rekrut) získává vědomosti, dovednosti a návyky potřebné při manipulaci se zbraní (zbraňovým systémem) při výcviku.

⁶ Pub-75-00-02 Metodika střelecké přípravy. [Vojenská publikace]. 1. vyd. Vyškov: Institut doktrín VeV – VA, 2008

⁷ Vševojsk-4-2 Osnovy střelb z ručních zbraní a zbraní bojových vozidel. [Vojenský předpis]. Praha: MO ČR, 2010

Musí platit pravidlo, že ke střelbě lze připustit pouze vojáky, kteří skutečně znají konstrukci zbraně, základy a pravidla střelby, zvládli nácviky se zbraní, nácviky střelby, jsou schopni respektovat zásady bezpečného zacházení se zbraní a dodržovat bezpečnostní opatření při střelbách.

Dokumentem, který právně zastřešuje problematiku střelecké přípravy, je nově zpracovaný předpis Vševojsk-4-2 „**Osnovy střelb z ručních zbraní a zbraní bojových vozidel**“.

Tento vojenský předpis stanovuje základní požadavky na organizaci a způsob provádění nácviků střelby, cvičení střelb, bojových střelb a taktických cvičení s bojovou střelbou v rámci výcviku ve střelecké přípravě. Je určen pro vojáky (velitele), kteří výcvik ve střelecké přípravě plánují, organizují, metodicky řídí a účastní se jej.

Jeho důležitost v přípravě a provádění střeleckých nácviků je především v tom, že:

- jednoznačně definuje, k čemu **slouží** jednotlivá cvičení střelb;
- upřesňuje řídicí funkcionáře na střelnici a konkretizuje jejich **povinnosti**;
- podrobně řeší **požadavky** na přípravu střelnice;
- rozebírá **organizaci a plnění** nácviků střelby a cvičení střelb;
- popisuje **povinnosti** velitelů při organizování střeleckých nácviků;
- **stanovuje** bezpečnostní opatření při střelbách a nový **způsob hodnocení** cvičení střelb;
- definuje v jednotlivých přílohách **cvičení střelb**, která si vybírá velitel při zjištění stavu připravenosti cvičících vojáků v dovedném a efektivním využívání ručních palných zbraní a zbraňových systémů.

Tento článek určitou formou naznačuje metodickou návaznost jednotlivých dokumentů při řešení různých témat ve střelecké přípravě a ukazuje zároveň na to, jak by bylo možné přistoupit k zapracování stěžejních dokumentů MO ČR do problematiky střelecké přípravy.

Celý článek není zaměřen na popis jednotlivých dokumentů, ale na zvýraznění práce velitelů (instruktorů, učitelů) při organizování střelecké přípravy. Smyslem bylo zdůraznit fakt, že střelecká příprava není jen **střelba**, ale je to celý komplex na sebe navazujících příprav, který vede ke konečnému cíli, a tím je **voják připravený k vedení bojových operací**.

Literatura:

Zákon 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR. Praha: Parlament ČR, 1999.

Doktrína Armády České republiky. Vyškov: Institut doktrín VeV – VA, 2010.

Transformace rezortu Ministerstva obrany České republiky. Praha: MO ČR, 2007.

Dlouhodobá vize rezortu ministerstva obrany. Praha MO ČR, 2008.

Pub-70-01-01 Příprava příslušníků AČR. [Vojenská publikace]. 1. vyd. Vyškov: Správa doktrín, 2007.

Pub-75-00-02 Metodika střelecké přípravy. [Vojenská publikace]. 1. vyd. Vyškov: Institut doktrín VeV – VA, 2008.

Vševojsk-4-2 Osnovy střelb z ručních zbraní a zbraní bojových vozidel. [Vojenský předpis]. Praha: MO ČR, 2010.